

Tek Sayfalık ARA'lar

TOPLUMUN AFET BİLİNCİNİN ARTMASINA YÖNELİK BİLİMSEL YAKLAŞIMLAR (4)

Bu yazı dizisinde, toplumun afet bilincinin arttırılması amacıyla yapılan akademik çalışmalar taranarak, bilimsel modellerin göz önünde bulundurulması gereken politika çerçeveleri ve ilkeler ortaya koyulmaktadır.

Duygu-Düşünce-Tutum-Beklenti Bütünü

İnsanlar için afet olgusunun salt bilişsel ve mantıksal bir şey olmadığı artık bilinmektedir (Hurnen ve diğ., 1997, Johnson, 2002). Afet ve özelinde depremle ilgili en çok vurgulanan tepki "korku ve paniktir" (Fişek ve diğ., 2002; Karancı ve diğ., 1995). Mantiğa vurulamayan tepkiler çoğunlukla olayı kontrol edebilme hissini azaldığı durumlarda ortaya çıkar (Fetherstonhaugh, 1997, Slovic, 2002; Weber, 1997, Slovic, 2002). Örneğin, bana bir şey olmaz düşüncesi ile olayı reddetme, kontrol hissini azaldığı durumlarda başvurulan bir savunmadır (Hurnen ve diğ., 1997). Bu tür bir başa çıkma yoluna "iyimser önyargı" denilmektedir. Ayrıca sıklıkla uzmana, otoriteye, fikren tereddütsüz uyumlu tutum gösterenler, davranışsal önlem geliştiremeyebilir, verdikleri sözde durmayabilir (Farley, 1998; Weinstein, 1989; Fişek ve diğ., 2002). Önlem alanlar ise kısa soluklu bir heves gösterebilir, özellikle deprem sonrası harekete geçip daha sonra yarım bırakabilir (Kunreuther, 1978).

Yeterlilik / Yapabilirlik

Afetlere karşı psikolojik ve eylemsel önlem almanın dayandığı unsurları şöyle sıralayabiliriz: tehlikenin derecesi, hasar riskinin oranı, alınabilecek önlemler, gereken bilgi ve beceriler, gereken maddi kaynaklar ve nihayet gereken kişilik özellikleri (Rohrmann, 2000). Bunların tümü birlikte bireyi önlem almaya ya da almamaya yönlendirir. "Ben kendi başıma gelenler üzerinde bir ölçüde kontrol sahibiyim" hissini önemli bir yan sonucu, "aynı zamanda başıma gelenlerden de bir ölçüde sorumluyum" hissidir. Bu hissin yanında risk algısının da yüksek olmasına rağmen, alınacak önlemin gerçekten işe yarayacağına ve bedelinin de karşılanabilir olduğuna güven oluşturmak, önlem almak için itici güç olacaktır (Weinstein, 2000).

Toplum ve Yönetim Arasında İşbirliği Etiği

Afete hazırlık topyekûn bir çaba olmak zorundadır. Bunun birey, aile, çevre ve kent düzeyinde yansımaları olmalı ve hepsi birbirine bağlı bulunmalıdır. Sadece yönetim ya da sadece halkın hazırlanması kısmi ve yetersiz kalır. Dolayısıyla halk, yönetim, gönüllü kuruluşlar ve uzmanlar süregelen bir iş birliğine açık olmalıdırlar. Afetlerle ilgili olarak halka "sen sana düşeni yap, yönetim olarak ben bana düşeni yapıyorum" demelidir.

Dayanışmada ilk adım (yerel) yönetimden gelmelidir; yerel yönetim ne yaptığını açıkça anlatıp ne tür iş birliğine, dayanışmaya gereksinim duyduğunu dile getirirse, halkın güveni ve elverme olasılığı artacaktır (Ermolieva ve diğ., 2002). Burada halkın önlem almada yaşayabileceği, özellikle maddi zorluklar konusunda çözüm önerileri geliştirmek de yönetime düşen önemli bir iş birliği unsurudur (Sakallı, 2000). Bir türden zorunlu bir çözüm önerisi de yüksek risk taşıyan bölgelerde yaşayanlara alternatif yerleşim önerileri üretmek olabilir.

Halkın Değerlerine, Yargılarına Saygı

Araştırmalar (Fişek ve diğ., 2002, Karancı ve Rüstemli, 1995) halkın olası afet ve özelinde deprem hasarları, alınması gereken önlemler ve kendi konumları konusunda gerçekçi değerlendirmeler yaptıklarını göstermiştir. Belli olan şudur ki harekete geçme konusunda tereddüt ve çekince yaşamaktadırlar. Dolayısıyla onların kaygılarını saygıyla karşılayıp, harekete geçmelerini sağlayacak şekilde bilgi, destek, teşvik ve bilinç artırma programlarına öncelik verilmelidir. Halkın bulunduğu noktaya ve kültürel özelliklerine (Akşit ve diğ., 1999, Pennings ve diğ., 2002, Sjöberg, 2000) saygı duyan bir yaklaşım, hazır olma gereğinin ve olabilirliğinin "içselleştirilmesini" sağlayacak bir yaklaşımdır.

23 Ekim 2020

Afet Risklerini Azaltma Grubu